

Inventaris van het archief van de gevangenis van Mechelen

Overdracht 2017

1845-2016

BART WILLEMS

GEVANGENIS TE MECHELEN

LIERSCHE STEENWEG, 2.

Naam en voornamen van den gedetineerde

BEZOEKEN. — *De beklaagden en beschuldigen* mogen alle dagen van 2 1/2 tot 4 1/2 uur 's namiddags en de zon- en feestdagen van 9 tot 11 uur, het bezoek ontvangen van hunne bloed en aanverwanten in rechtstreeksche lijn, van voogd, echtgenootbroeders zusters, oomen en tanten. Niemand anders wordt bij die gedetineerden toegelaten zonder voorafgaande toelating van den bestuurder der gevangenis.

Veroordeelden tot dwangarbeid mogen eens om de twee maanden, veroordeelden tot opsluiting eens om de maand, en veroordeelden tot 15 dagen gevangenisstraf en meer twee maal om de maand den Zondag van 9 tot 11 uren het bezoek ontvangen van hunne bloed en aanverwanten in rechtstreeksche lijn, echtgenoot en voogd. Niemand anders mag de veroordeelden bezoeken zonder voorafgaande toelating van den bestuurder van de gevangenis aan wie bewijs moet worden geleverd dat het bezoek wenschelijk is. De personen die een veroordeelde wenschen te bezoeken op een anderen dag dan op Zondag, dienen dit aan te vragen aan den Bestuurder der gevangenis met de redenen die zulks wettigen.

DE BEZOEKERS ZIJN VERPLICHT HUNNE EENZELVIGHEIDSKAART TE VERTOONEN

BRIEFWISSELING. — De brieven aan gedetineerden gezonden of door hen geschreven worden door het bestuur van de gevangenis gelezen; daarin mag alleen over familie aangelegenheden of persoonlijke belangen gehandeld worden. Zij mogen geen geld noch waarden bevatten. De veroordeelden mogen alleen 's Zondags schrijven, behoudens bijzondere toelating van den bestuurder van de gevangenis. Briefwisseling met andere personen dan bloed- en aanverwanten in rechtstreeksche lijn, echtgenoot of voogd, wordt slechts bij noodzakelijkheid door den bestuurder toegelaten.

VOORWERPEN. — Men mag aan de veroordeelden NIETS medebrengen of toezenden. Het geld dat hun zou toekomen wordt hun slechts bij de invrijheidstelling overhandigd. Elke voor de gevangenen bestemde geldsom moet op de postcheckrekening n° 2969 van de gevangenis worden gestort of over geschreven, onder aanduiding van den naam van den bestemming op de keerzijde van de coupon.

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN
DE GEVANGENIS VAN MECHELEN
OVERDRACHT 2017
1845 – 2016

RIJKSARCHIEF TE ANTWERPEN

INVENTARISSEN

96

Naamsvermelding - Niet Commercieel - Geen Afgeleide Werken
CC BY-NC-ND

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
CC BY-NC-ND

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/fr/>

ISBN : 978 94 9274 893 5

Algemeen Rijksarchief

D/2018/531/025

Bestelnummer: Publ. 5843

Algemeen Rijksarchief
Ruisbroekstraat 2
1000 Brussel

De volledige lijst van onze publicaties kan u gratis bekomen op eenvoudig verzoek (publicat@arch.be)
of raadplegen op internet (<http://arch.arch.be>)

Nummer toegang: M1

Inventaris van het archief van
de gevangenis van Mechelen
Overdracht 2017
1845 – 2016

door

Bart WILLEMS

Brussel
2018

Wijze van aanvragen

Archiefstukken beschreven in deze inventaris, worden aangevraagd door het opgeven aan de terminal in de leeszaal van het *nummer van de toegang*, vermeld op het titelblad en in de rechterbovenhoek van elke bladzijde:

M1

en door opgave van het *archiefnummer* dat u aantreft links vóór elke archiefbeschrijving.

Beperkingen inzake raadpleging en reproductie

Documenten ouder dan 100 jaar zijn vrij raadpleegbaar. Documenten die privacygevoelig en tussen 30 en 100 jaar oud zijn, zijn raadpleegbaar mits de toelating van de Algemeen Rijksarchivaris of zijn gemachtigde en mits de ondertekening van een onderzoeksverklaring, waarbij de lezer verklaart de privacywetgeving na te leven.

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief.

Voorkeurvorm voor het citeren van het archief

Het verdient aanbeveling om het archief de eerste maal te citeren met zijn volledige naam. Nadien kan worden volstaan met een verkorte referentie.

Volledig: RIJKSARCHIEF TE ANTWERPEN, *Archief van de gevangenis van Mechelen. Overdracht 2017*, nr.... [archiefnummer]
Verkort: RAA, *SI Mechelen*, nr.... [archiefnummer]

INHOUDSOPGAVE

ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF	7
I. IDENTIFICATIE.....	7
II. GESCHIEDENIS VAN ARCHIEFVORMER EN ARCHIEF	7
A. Archiefvormer	7
1. <i>Naam</i>	7
2. <i>Geschiedenis</i>	7
3. <i>Organisatie</i>	11
B. Archief	12
III. INHOUD EN STRUCTUUR.....	13
A. Inhoud	13
B. Selecties en vernietigingen.....	13
C. Toekomstige aangroei/aanvullingen	13
D. Ordening.....	14
IV. RAADPLEGING EN GEBRUIK.....	14
A. Voorwaarden voor de raadpleging	14
B. Voorwaarden voor de reproductie.....	14
C. Taal en schrift van de documenten.....	14
D. Toegangen	14
E. Aanwijzingen voor het gebruik.....	14
V. VERWANT MATERIAAL	15
A. Bestaan en bewaarplaats van originelen	15
B. Documenten met een verwante inhoud	15
C. Bibliografie	16
VI. BESCHRIJVINGSBEHEER	16
INVENTARIS	17
I. ADMINISTRATIEVE COMMISSIE BIJ DE GEVANGENIS VAN MECHELEN	17
II. GEVANGENIS VAN MECHELEN	17
A. Directie.....	17
1. <i>Algemeen beheer</i>	17
2. <i>Personeel</i>	19
3. <i>Gebouwen</i>	20
B. Dienst Boekhouding.....	21
1. <i>Rekenplichtige van de strafinrichting</i>	21
2. <i>Rekenplichtige van de Regie van de gevangenisarbeid</i>	21
C. Strafinrichting	22
1. <i>Algemeen</i>	22
2. <i>Dossiers van gedetineerden</i>	23

3. Arresthuis	28
4. Strafhuis.....	28
5. Huis van bewaring.....	28
D. Personeelcollege	28
E. Medische dienst.....	29

ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

I. IDENTIFICATIE

Referentie: BE RAA, SI Mechelen 2017 (511 - 1320)
Nummer toegang: M1
Naam: Archief van de gevangenis van Mechelen. Overdracht 2017
Datering: 1845-2016
Beschrijvingsniveau: Archiefbestand
Omvang: 393 nrs (22 s.m.)

II. GESCHIEDENIS VAN ARCHIEFVORMER EN ARCHIEF

A. ARCHIEFVORMER

1. NAAM

Arresthuis van Mechelen (*maison d'arrêt*), 1795-1874
Cellulair arresthuis van Mechelen (*maison d'arrêt cellulaire*), 1874-1905
Hulpgevangenis van Mechelen (*prison secondaire*), 1905-1965
Gesloten instelling van Mechelen, 1965-

2. GESCHIEDENIS

Vanaf de Franse tijd fungeert de gevangenis van Mechelen als arresthuis van het gerechtelijk arrondissement Mechelen. Dat bestaat sinds 1802 uit de gerechtelijke kantons Duffel, Heist-op-den-Berg, Lier, Mechelen en Puurs.¹ In die tijd is de gevangenis gevestigd in de belfortoren van de lakenhal aan de Grote Markt. Een verslag van een inspectie van de gevangenis uit 1822 en een bijhorend plan geven een inkijk in de structuur. Deingangspoort van de stadshal verdeelt de vertrekken op de begane grond in twee secties. De ruimtes rechts van deingangspoort zijn voorbehouden voor de bewakers, links bevinden zich de lokalen van de conciërge, de keuken en de toegangen tot de kelders. Op de eerste en de tweede verdieping bevinden zich verschillende ruimtes waar gevangenen worden opgesloten. Op de eerste verdieping zijn er twee kamers (de 'burger kamer' en de 'palijs kamer' (sic)) en twee cachotten. Op de tweede verdieping ligt het 'vrouwe quartier' en de 'salle dite la torture'. Deze laatste ruimte is volgens de verslaggever van het inspectieverslag de gezondste van heel de gevangenis. Op de zolder fungeren twee torentjes als cachot, inclusief martelbank en (hals)kettingen.²

Een op 4 november 1821 door koning Willem I uitgevaardigd Organiek Besluit reglementeert het detentieregime dat voortaan in alle gevangenschappen van het rijk moet worden toegepast. Naast de nog te bouwen strafinrichtingen zoals huizen van correctie, huizen van reclusie en

¹ VRIELINCK S., *De territoriale indeling van België (1795-1963)*, Volume 1, Leuven, 2000, p. 127.

² RAAB, *Provincie Antwerpen, reeks J&K*, nr. 2747, 'Description de la prison de l'Arrondissement de Malines', 1822.

tuchtiging en huizen van militaire detentie voorziet artikel twee van het besluit in huizen van arrest, huizen van justitie, provoosthuizen en huizen van bewaring.³ Een strikte scheiding van verschillende categorieën van gevangenen staat hierbij voorop. Militairen en burgers verblijven in aparte vertrekken. Ook kinderen en volwassenen en vrouwen en mannen zijn van elkaar gescheiden. Het besluit van 1821 reguleert ook het onderhoud van de gevangenen (voeding, kledij, levensomstandigheden), de gevangenisarbeid, de orde en tucht en het toezicht op en het beheer van de gevangenen.⁴ Dat voor het eerst de positie van de gevangene in een regulerende tekst aandacht krijgt, mag volgens de Nederlandse criminoloog H. Franke echter niet uit het oog doen verliezen dat de tekst vooral tot doel had de gevangenisarbeid te reguleren. Om de kosten van het beheer van de gevangenen te drukken, moeten gevangenen zwaar onderbetaalde arbeid verrichten om op die manier de staatskas te spijzen.⁵

In de Hollandse tijd, vanaf ca. 1817, bestaan er plannen om in Mechelen een nieuw arresthuis te bouwen. Zo liggen er verschillende ontwerpen op tafel om de na de Franse Revolutie vrijgekomen gebouwen van adel en clerus om te vormen tot een nieuw arresthuis.⁶ Van het idee om bestaande gebouwen een herbestemming te geven wordt uiteindelijk afgezien. De trage gang van zaken kan echter op weinig begrip van het College van Regenten rekenen. Dit college houdt toezicht op het beheer van de gevangenis. In hun verslag van 4 juli 1826 bestempelen ze het arresthuis van Mechelen als "onverdragelijk (sic), ongezond en onbewoonbaar" omwille van de "verrotte" muren en riolen, waardoor ook de afvoer van de latrines loopt. Daarenboven kampt het gebouw omwille van de 'opwaardering' van stadsgevangenis tot arresthuis voor het gehele arrondissement permanent met een overbevolking.⁷ In 1828 is er het voorstel om een nieuw arresthuis te bouwen volgens de inzichten van een nieuw gevangenisstelsel. Dit houdt in dat vijf verschillende categorieën gevangenen in aparte ruimtes opgesloten worden. Dit zijn: 1. de burgers die aangeklaagd zijn voor misdaden en wanbedrijven, 2. veroordeelde burgers met een straf minder dan drie maanden, 3. militairen die van hun oversten een detentie of correctie opgelegd krijgen, 4. alle 'doortrekkende' gevangenen die in verzekerde bewaring moeten genomen worden maar nadien naar andere strafinrichtingen overgeplaatst worden en tenslotte 5. personen die omwille van schulden gearresteerd of gegijzeld zijn. Mannen en vrouwen verblijven telkens in aparte vertrekken. In het plan zijn er ruimtes voorzien "voor lieden van den beschaafden stand", die tevens voor het opsluiten van officieren of onderofficieren kunnen dienen. Ook veroordeelde kinderen krijgen een apart vertrek.⁸

Het nieuwe arresthuis komt te liggen op het onbebouwde terrein tussen het voormalige predikherenklooster in de Goswin de Stassartstraat, de infanteriekazerne (of Dossinkazerne)

³ PICRON D., *Inventaire des archives de la Prison de Huy* (Archives de l'Etat à Liège, 137), Brussel, 2015, p. 11-12.

⁴ MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf. 200 jaar Belgisch gevangeniswezen*, Antwerpen/Apeldoorn, 2009, p. 136, 233.

⁵ FRANKE H., *Twee eeuwen gevangen. Misdad en straf in Nederland*, Utrecht, 1990, p. 46-47; MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf*, p. 137.

⁶ RAAB, *Provincie Antwerpen, reeks J&K*, nr. 2748. In 1825 is er het idee om het 'Huis van Hoogstraten' om te vormen. Andere opties waren: het voormalige paleis van Margareta van Oostenrijk, het Hof van Egmond (Putterij), het Theresianenklooster, het Hof van Coloma en het voormalige Predikherenklooster. VAN DEN BORNE S., *Voormalig arresthuis Mechelen. Goswin de Stassartstraat 96/98. Bouwhistorische waardebeoordeling. Deel I: tekstbundel*, Mechelen, Departement Stedelijke Ontwikkeling - Dienst Monumentenzorg, 2006, p. 8, noot 21. Met dank aan de Mechelse stadsarchivaris Willy Van de Vijver om mij op dit werk te attenderen.

⁷ RAAB, *Provincie Antwerpen, reeks J&K*, nr. 2747, 4 juli 1826.

⁸ Idem, nr. 2747, 22 mei 1928.

en de stadsvesten. Gelet op de erbarmelijke omstandigheden waarin de gevangenen in de gevangenis aan de belfortoren van de voormalige lakenhal zaten, wordt in het nieuwe ontwerp veel aandacht besteed aan betere levensomstandigheden. De nood aan een goede luchttoevoer en een grote wandelplaats zijn bepalend voor het grondplan van het nieuwe arresthuis. De keuze valt op een U-vormig gebouw met een langgerekte binnenplaats. Aan één zijde is de wandelplaats afgesloten met een lagere muur, zodat goede luchtcirculatie mogelijk is. In een latere fase is de binnenplaats opgedeeld in drie van elkaar afgescheiden wandelplaatsen, zodat gevangenen met een verschillend statuut niet met elkaar in contact komen.⁹ In de zomer van 1830 starten de werken voor de bouw van het nieuwe arresthuis, die uiteindelijk klaar zijn in 1831. Vanaf 1832 is de nieuwe gevangenis in gebruik genomen. Dat valt althans af te leiden uit de verslagen van de Administratieve Commissie bij de gevangenis van Mechelen.¹⁰

In een ontwerpreglement van 1833 dat tevens een grondplan als bijlage bevat, zijn voor de gevangenis van Mechelen in totaal drieëndertig opsluitingsunits voorzien voor niet minder dan zestien verschillende categorieën gevangenen. In de nieuwe gevangenis worden mannen, vrouwen en kinderen zoals het Organiek Besluit van 1821 voorschrijft apart opgesloten, ook burgers en militairen. De verregaande opdeling van de beschikbare ruimte blijkt uit het ontwerpplan waarop de gemeenschappelijke opsluitingsruimtes getekend zijn voor de correctioneel veroordeelden, voor de gevangenen van de 'pistole'¹¹, voor de beschuldigden, voor de wegens schulden opgesloten personen en voor passanten. Uitgezonderd voor personen die buiten de gemeenschap worden geplaatst, waren er dus geen individuele opsluitingscellen voorzien.¹² In tegenstelling tot de centrale gevangenissen van Gent en Vilvoorde is er geen gemeenschappelijke werkruimte aanwezig.

Het Algemeen Reglement van 6 november 1855 legt de basisprincipes vast voor het gevangenisregime voor huizen van verzekering en huizen van arrest.¹³ Telkens wanneer een nieuwe celgevangenis in gebruik wordt genomen, wordt een supplementair reglement opgesteld dat enkel voor die gevangenis geldt. Voor de nieuw te bouwen arresthuizen staat het bijzonder reglement van 28 december 1858 van het arresthuis van Hasselt model.¹⁴ Het Ministerieel Besluit van 11 september 1873 kondigt het bijzonder reglement van het arresthuis van Mechelen af.¹⁵ Het Algemeen Reglement van 1855 en de navolgende bijzondere reglementen leggen de bestemmingen van de gevangenissen vast, de samenstelling, de taken en de rechten van het personeel, het beheer en het toezicht op het

⁹ VAN DEN BORNE S., *Voormalig arresthuis Mechelen*, p. 10-13.

¹⁰ RAAB, SI Mechelen 1997, nr. 2, Notulen van de zittingen 1832-1841. De eerste verslagen van 1832 beginnen telkens met: "*Séance du [datum, BW] tenue au local de la nouvelle maison d'arrêt*". Militairen zitten ook in zeer slechte omstandigheden in een andere gevangenis in de Waterpoort opgesloten.

¹¹ De 'pistole' of de vrije kamer is een afdeling in de gevangenis waarin gedetineerden op eigen kosten een betere huisvesting, ligging en voedsel kunnen krijgen.

¹² RAAB, *Provincie Antwerpen, reeks J&K*, nr. 2735, 'Règlement générale de service et de police pour la maison d'arrêt à Malines', 1833.

¹³ Zie ook de Ministeriële Omzendbrief van 16 december 1869 over de voorlopige toepassing van het Algemeen Reglement van 1855 voor een aantal gevangenissen die nog geen celgevangenis zijn, waaronder het arresthuis van Mechelen. *Recueil des circulaires, instructions et autres actes émanés du Ministère de la Justice ou relatifs à ce département*, Brussel, 1855-1857, p. 177-218; 1867-1869, p. 589.

¹⁴ MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf*, p. 67.

¹⁵ *Recueil des circulaires*, 1873-1875, p. 147. Het reglement zelf is niet gepubliceerd, maar is dus gebaseerd op het bijzonder reglement van het arresthuis van Hasselt. VELLE K., *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)*, (Rijkarchief te Beveren, Inventarissen, 23), Brussel, 1998, p. 10.

gevangenisbestuur, het disciplinair regime, het economisch regime, de gezondheidsdienst, het moreel en religieus regime en de te verrichten penitentiaire arbeid.¹⁶

Volgens het jaarverslag van 1860 ondergaan de gevangenen een strakke dagindeling: in de zomer staan de gevangenen om 5u op om te bidden, om 5.30u werken, om 8u ontbijt, 9.30u inspectie op netheid, 12u middagmaal, 12.30u wandeling, 13u werken, 16u kantine, 17u avondmaal, 17.30u werken, 19.30u bidden, 20u slapen. In de winter wordt 's morgens om 6.30u opgestaan en gebeden en dient men om 19u te slapen. In de jaren 1858-1860 schommelt het aantal gevangenen tussen de zestig en de zeventig.¹⁷

De plannen voor de bouw van het huidige gevangeniscomplex aan de Liersesteenweg in Mechelen dateren van 1871. Zoals vanaf 1844 gebruikelijk is, worden de nieuwe gevangenissen als celgevangenis gebouwd. Als gevolg van een ambitieus bouwproject rijzen de celgevangenissen in België in de periode 1844 tot 1919 als paddenstoelen uit de grond. De gevangenis van Mechelen krijgt een typische stervormige structuur. Nadat in 1873 het bijzonder reglement door de minister van Justitie is goedgekeurd, wordt de gevangenis in 1874 in gebruik genomen. Édouard Ducpétiaux (1804-1868), een voorstander van de individuele opsluiting van gevangenen, staat aan de wieg van de huidige Belgische gevangenisinfrastructuur en het penitentiaire beleid. Kort samengevat komt Ducpétiaux' visie erop neer dat gevangenen hun tijd in strikt isolement moeten doormaken om op die manier tot inkeer te komen, waardoor ze in moreel opzicht een beter mens worden. De gevangenis mag geen plaats zijn waar gevangenen elkaar 'besmetten' met moreel verwerpelijk gedrag, maar moet integendeel een intimiderend en afschrikwekkend karakter hebben, zo luidt het bij de voorstanders van het zogenaamde 'cellulaire regime'.¹⁸

De minister van Justitie voorziet voor het arresthuis van Mechelen in 1890 in een bijkomende afdeling voor passanten zoals bedelaars, landlopers en kortgestraften. De nieuwe afdeling heeft als doel de overbevolking in andere arresthuizen op te vangen.¹⁹ Of en hoe lang deze afdeling heeft bestaan, moet nog nader onderzocht worden.

Het Algemeen Reglement van 1905 verdeelt de Belgische gevangenissen in twee categorieën: centrale gevangenissen en hulpgevangenissen. De gevangenis van Mechelen behoort vanaf dan als kleine strafinrichting tot de hulpgevangenissen (*prisons secondaires*). Hulpgevangenissen zijn gevestigd in de hoofdplaats van een gerechtelijk arrondissement. Na de Tweede Wereldoorlog doet de gevangenis van Mechelen van 1944 tot 1946 ook dienst als interneringscentrum voor van collaboratie verdachte personen. Veroordeelde collaborateurs komen na de sluiting van het interneringscentrum in de gevangenis van Mechelen terecht, of worden naar een andere strafinrichting overgeplaatst.²⁰

In 1947 komt er een afdeling die specifiek voor recidivisten wordt ingericht. Lang blijven ze niet in Mechelen, want in 1952-1953 worden ze overgeplaatst naar Merksplas, Gent of Brugge. In 1957 worden daders van onvrijwillige inbreuken die het gevolg zijn van niet-intentionele misdrijven in Mechelen in een aparte afdeling opgesloten. Het gaat hierbij voornamelijk om personen die veroordeeld zijn voor verkeersongevallen of personen

¹⁶ Zie meer details in: MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf*, p. 67.

¹⁷ RAAB, *Provincie Antwerpen, reeks J&K*, nr. 2737, Jaarverslagen van 1859 en 1860.

¹⁸ MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf*, p. 143.

¹⁹ De ministeriële omzendbrief heeft het over een 'quartier de désencombement'. *Recueil des circulaires*, 1890, p. 415.

²⁰ VELLE K., *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)*, p. 9-10.

veroordeeld voor doding of het toebrengen van verwondingen als gevolg van onvoorzichtigheid of gebrek aan voorzorgen.²¹ Deze afdeling wordt in 1966 overgeheveld naar het Penitentiair Schoolcentrum in Hoogstraten.²²

De Algemene Instructie van 12 juli 1971 verdeelt de gevangenen in drie klassen. De gevangenis van Mechelen behoort tot de derde klasse, de laagste categorie.²³ Tussen 1983 en 1987 wordt het gebouwencomplex grondig gerenoveerd.²⁴ In 2007 heeft de gevangenis een theoretische maximumcapaciteit voor 80 gevangenen. De gevangenis beschikt over 56 individuele cellen en 8 driepersoonscellen. De gevangenisbevolking bestaat uit personen die in voorarrest zitten, veroordeelden voor korte straffen en recidivisten met straffen tot 10 jaar. De veroordeelden leven in een beperkt gemeenschapsregime, waarbij de onderlinge contacten beperkt blijven tot de gemeenschappelijke activiteiten. Er is met de oprichting van een therapeutische 'Soberheidsgroep' die in samenwerking met De Sleutel wordt ingericht, bijzondere aandacht voor de begeleiding van (drugs)verslaafden.²⁵

3. ORGANISATIE

Zijn de provinciegouverneurs belast met het toezicht op alle gevangenen in hun provincie, dan heeft elke gevangenis vanaf 1821 een College van Regenten of commissie van administratie als 'waakhond'. Ze vervangen de Raden van Liefdadigheid uit de Franse Tijd. Als voorzitter van de commissie speelt de gouverneur van de provincie tot 1865 een belangrijke rol. In het geval van de gevangenis van Mechelen is dat dus de gouverneur van de provincie Antwerpen. Na 1865 benoemt de koning de voorzitter. De administratieve commissie laat zich onder meer in met strafvermindering, de gevangenisinfrastructuur, de gevangenisarbeid, het tuchtregime, het personeelsbeleid en geeft advies over het toekennen van voorwaardelijke invrijheidstelling.²⁶ In de loop van de twintigste eeuw zal de macht van de administratieve commissie afnemen ten voordele van de directeur van de gevangenis. De administratieve commissie wordt in toenemende mate een adviesorgaan bij het toekennen van een voorwaardelijke invrijheidstelling.²⁷ Het koninklijk besluit van 4 april 2003 vervangt de Administratieve Commissies door Commissies van Toezicht.²⁸

²¹ VAN DEN KERCKHOVE G., *Een sectie voor niet-opzettelijke misdrijfplegers in de gevangenis te Mechelen*, in *Bulletin van het Bestuur der Strafinrichtingen*, 1959, p. 3-10; KERKHOF P., *Afdeling voor veroordeelden wegens niet-opzettelijke misdrijven in de gevangenis te Mechelen*, in *Bulletin van het Bestuur der Strafinrichtingen*, 1960, p. 83-90.

²² VELLE K., *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)*, p. 10-11.

²³ Ministerieel besluit van 12 juli 1971 houdende algemene instructie voor de strafinrichtingen, *Belgisch Staatsblad*, 10 augustus 1971, p. 9382-9383.

²⁴ Zie de inventarisnummers 93-101.

²⁵ WAUTERS A., *De organisatie van de Federale Overheidsdienst Justitie en het Directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen*, Merksplas, Vervolmakingsinstituut voor Penitentiare Kaders, 2007, p. 60.

²⁶ ROTTHIER I., *De gevangenisgids. Archiefgids betreffende de archieven van de Vlaamse penitentiare inrichtingen*, Brussel, 2001 (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea Archivistica. Studia, 142), p. 59.

²⁷ De algemene reglementen van 1905 en 1965 en de Algemene Instructie van 1971 perken de bevoegdheden van de administratieve commissies verder in. Zie voor meer details de paragraaf "De 'zwanenzang' van de bestuurscommissies en de groeiende 'macht' van de gevangenisdirecties" in: MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf*, p. 1069 en verder.

²⁸ *Belgisch Staatsblad*, 16 mei 2003, p. 26981-26986.

De dagelijkse leiding van de gevangenis ligt in handen van de directeur. Hij ziet toe op de veiligheid in de gevangenis en de uitvoering van de algemene en bijzondere reglementen.²⁹ Tot de eerste helft van de twintigste eeuw wordt de directeur ook de bestuurder genoemd. Omdat het gevangenisbeleid vanaf 1830 steeds meer vanuit Brussel wordt bepaald, heeft de directeur weinig marge om een eigen beleid uit te stippelen. De directeur voert voornamelijk uit wat centraal of door de Administratieve Commissie is bepaald. Dat doet hij door de richtlijnen van de minister van Justitie om te zetten in dienstorders of door zelf dienstnota's uit te vaardigen met betrekking tot het gevangenisregime.

Na de Tweede Wereldoorlog kan de directeur meer initiatieven nemen op het vlak van recreatie, opleiding en vorming van gedetineerden omdat een (beperkt) gemeenschapsregime dat beter toelaat.

Voor de administratieve ondersteuning doet de directeur een beroep op de griffie. Hier worden de individuele opsluitingsdossiers beheerd. Elke gedetineerde die binnenkomt of wordt vrijgelaten, wordt door de griffie geregistreerd.³⁰

Vanaf 1891 is een maandelijks vergadering van het gevangenispersoneel verplicht. Zij komen samen in de Personeelsconferentie, die vanaf 1999 Personeelscollege zal heten. Hierin zetelen aanvankelijk als vaste leden de directeur, die tevens voorzitter van de conferentie is, de adjunct-directeur, de aalmoezenier, de geneesheer, de onderwijzer, de hoofdbewaard(st)er en de bewaarder eerste klas diensthoofd. Indien gewenst kunnen ook andere personeelsleden uitgenodigd worden. In de loop van de tijd zal de samenstelling van de conferentie nog wijzigen.³¹ Het Personeelscollege bespreekt in functie van een eventuele vervroegde invrijheidstelling het gedrag van de betrokken gedetineerde en zijn sociale achtergrond met het oog op een succesvolle re-integratie in de maatschappij.

Vanaf 1854 neemt de bestuurder ook de functie van rekenplichtige waar. Hij beheert vanaf dan de gelden van de gevangenis. Daarvoor was dat een taak van het College van Regenten of de Administratieve Commissie. Vanaf het midden van de jaren 1860 zullen speciaal aangestelde rekenplichtigen die taak op zich nemen.³² De inkomsten en uitgaven van de gevangenis zijn de bevoegdheid van de Dienst Boekhouding. Vanaf de jaren 1930 is er een opsplitsing tussen de boekhouding van de rekenplichtige van de Regie van de Gevangenisarbeid en die van de gelden. De Medische Dienst van de gevangenis bestaat uit een geneesheer, een tandarts en verpleegkundigen. Ze staan in voor de medische opvolging van gedetineerden. Heelkundige ingrepen worden elders verricht.

B. ARCHIEF

Het archief van de gevangenis van Mechelen werd op 13 maart 2017 aan het Rijksarchief Antwerpen-Beveren overgedragen. Het archief bevond zich op drie locaties in de gevangenis. De meest recente registers bevonden zich in goede bewaaromstandigheden in de kelder onder de griffie. Meer problematisch waren de bewaaromstandigheden in twee kleine archiefruimtes op de bovenverdieping. Door renovatiewerken lagen de archieven onder een dikke laag stof.

²⁹ WAUTERS A., *De organisatie van de Federale Overheidsdienst Justitie en het Directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen*, p. 47.

³⁰ WAUTERS A., *De organisatie van de Federale Overheidsdienst Justitie en het Directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen*, p. 45-46.

³¹ Ministerieel besluit van 5 mei 1891, *Recueil des circulaires*, 1891, p. 142-143. PICRON D., *Inventaire des archives de la Prison de Huy (1815-1991)* (Archives de l'État à Liège, Inventaires 137), Brussel, 2015, p. 21.

³² PICRON D., *Inventaire des archives de la Prison de Huy*, p. 22.

Daarenboven was er zeker voor wat de oudste stukken betreft nauwelijks sprake van enige ordening. Om die reden zijn er nog 19de-eeuwse documenten aangetroffen, die in principe reeds met de vorige overdracht in 1997 neergelegd moeten worden en zijn nog opsluitingsdossiers en andere bescheiden van de interneringscentra van Mechelen en Breendonk over de naoorlogse periode teruggevonden.³³

III. INHOUD EN STRUCTUUR

A. INHOUD

Voor wat de archieven van de Administratieve Commissie betreft, zijn voornamelijk het kopieboek van de uitgaande brieven voor de periode 1879-1964 en de notulen van de vergadering (1919-1943) een belangrijke aanvulling op de reeds overgedragen documenten. Het beheer van de gevangenis laat zich het beste lezen aan de hand van de archieven van de bestuurder/directeur. De driejaarlijkse verslagen over de toestand van de gevangenis (1878-1936) en de dagboeken van de bestuurder (1909-1934) zijn in dat opzicht het vermelden waard. De geschiedenis van het gevangenisregime valt ook af te lezen uit de bijzondere reglementen van de gevangenis van Mechelen uit 1906 en 1939. Het archief van de directie bevat ook enkele documenten die meer inzicht geven in de situatie tijdens de wereldoorlogen (inventarisnummers 8 en 71-73). Hoe de richtlijnen vanuit het ministerie van Justitie naar het personeel vertaald werden, valt af te lezen uit de bewaarde dienstbevelen voor de periode 1940-1975. Ze sluiten aan bij de reeds overgedragen dienstbevelen. Wat de infrastructuurwerken betreft, zijn voornamelijk archieven uit de jaren 1980 bewaard gebleven, enkele uitzonderingen niet te na gesproken (zie paragraaf 3. Gebouwen). Voor de gevangenisbevolking dienen voornamelijk de bevolkingsregisters (1949-1987), de dagboeken van in- en uitgeschreven gedetineerden (1943-2016), de rollen en de opsluitingsdossiers vermeld te worden. Er is een aaneensluitende reeks opsluitingsdossiers voor de periode 1950-1995 voorhanden. Daarnaast kunnen enkele leemtes van de vorige overdracht voor de jaren 1898, 1914, 1944 opgevuld worden. De opsluitingsdossiers zijn geordend op datum van uitschrijving. Er bestaan evenwel twee alfabetische geordende steekkaartensystemen die als toegang op de opsluitingsdossiers dienen.

B. SELECTIES EN Vernietigingen

De selecties werden uitgevoerd conform de archiefselectielijst voor het *archief van de buitendiensten van het directoraat-generaal penitenciaire inrichtingen* (versie 2009), raadpleegbaar op de website van het Rijksarchief. De opsluitingsdossiers worden tot 1960 integraal bewaard. Vanaf 1961 worden enkel de dossiers van de 1ste, de 11de en de 21ste dag van de maand bewaard. Alle andere dossiers worden vernietigd.

C. TOEKOMSTIGE AANGROEI/AANVULLINGEN

Dit archiefbestand is nog niet afgesloten. De archiefwet van 24 juni 1955, gewijzigd op 6 mei 2009 verplicht de federale overheidsdiensten documenten ouder dan 30 jaar over te brengen naar het Rijksarchief. In theorie wordt archief in blokken van 10 jaar overgedragen.

³³ VELLE K., *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)*, p. 11.

D. ORDERING

De ordening van het archief is gebeurd op basis van het archiefschema zoals gepresenteerd in: ROTTHIER I., *De gevangenisgids. Archiefgids betreffende de archieven van de Vlaamse penitentiare inrichtingen*, Brussel, 2001 (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea Archivistica. Studia, 142), p. 82-83 en de inventaris van de vorige overdracht in 1997.³⁴

I. ADMINISTRATIEVE COMMISSIE BIJ DE GEVANGENIS VAN MECHELEN

II. GEVANGENIS VAN MECHELEN

1. Directie
2. Dienst Boekhouding
3. Strafinrichting
4. Medische Dienst

IV. RAADPLEGING EN GEBRUIK

A. VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

Documenten ouder dan 100 jaar zijn vrij raadpleegbaar. Documenten die privacygevoelig en tussen 30 en 100 jaar oud zijn, zijn raadpleegbaar mits de toelating van de Algemeen Rijksarchivaris of zijn gemachtigde en mits de ondertekening van een onderzoeksverklaring, waarbij de lezer verklaart de privacywetgeving na te leven.

B. VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief (zie Belgisch Staatsblad).

C. TAAL EN SCHRIFT VAN DE DOCUMENTEN

Uitgezonderd de negentiende-eeuwse documenten die in het Frans zijn opgesteld, zijn de documenten in het Nederlands geschreven.

D. TOEGANGEN

Dit archiefbestand bevat twee steekkaartensystemen die de eigentijdse toegangen vormen op de opsluitingsdossiers. De steekkaarten zijn alfabetisch geordend. Niet van elke persoon die in het steekkaartensysteem vermeld wordt, is een opsluitingsdossier bewaard. Indien op de fiche vermeld staat dat een gevangene naar een andere strafinstelling is overgebracht, volgde het opsluitingsdossier de gevangene. Enkel wanneer op de fiche staat dat de gevangene vanuit de gevangenis van Mechelen is vrijgelaten is er in principe een opsluitingsdossier bewaard gebleven, althans tot 1960. Vanaf 1961 werden de opsluitingsdossiers geselecteerd en het gros ervan werd vernietigd (zie vernietigingen).

E. AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

Er bestaan verschillende werkinstrumenten om gericht in de verschillende soorten bronnen van strafinrichtingen te zoeken. Ik vermeld er twee: VELLE K., *Zoekwijzer*

³⁴ VELLE K., *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)*, p. 24-46.

gevangenisarchieven, Algemeen Rijksarchief Brussel, 1999 en ROTTHIER I., *De gevangenisgids. Archiefgids betreffende de archieven van de Vlaamse penitentiaire inrichtingen*, Brussel, 2001 (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea Archivistica. Studia, 142), p. 63-81.

V. VERWANT MATERIAAL

A. BESTAAN EN BEWAARPLAATS VAN ORIGINELN

In het Rijksarchief Antwerpen-Beveren wordt het archiefblok SI Mechelen 1997 bewaard. Het bevat archief van de gevangenis van Mechelen uit de periode 1802-1985. Het toegangsnummer op dit archiefbestand is M54. De inventaris is raadpleegbaar via de zoekrobot op de website van het Rijksarchief (www.arch.be). Sommige stukken die in deze inventaris worden beschreven, zijn aanvullingen op lacunes in archiefblok SI Mechelen 1997. De gevangenis van Mechelen fungeerde van 1944 tot 1946 als interneringscentrum voor van collaboratie verdachte personen. Samen met het interneringskamp van Breendonk, vormden zij de opsluitingsplaatsen voor 'incivieken' in het Mechelse. Deze archiefbestanden zijn raadpleegbaar in het Rijksarchief Antwerpen-Beveren: IC Mechelen en IC Breendonk.

B. DOCUMENTEN MET EEN VERWANTE INHOUD

Het archiefblok SI Mechelen 1997 dat bewaard wordt in het Rijkarchief Antwerpen-Beveren bevat archief van de gevangenis van Mechelen voor de periode 1802-1985. De archieven die in deze inventaris worden beschreven, zijn dus complementair met de archieven van de vorige overdracht.

Aangezien de gouverneur van de provincie Antwerpen voorzitter was van het College van Regenten en de Administratieve Commissie, zijn er in de archieven van het provinciebestuur van Antwerpen zeker voor de periode van de Franse tijd tot circa 1860 interessante gegevens over de gevangenis van Mechelen te vinden. Zie hiervoor WILLEMS B., *Inventaris van het archief van het departement van de Twee Netten en de provincie Antwerpen, reeksen J en K (1615) 1794-1910 (vnl. 1794-1860)* (Rijksarchief te Antwerpen, Inventarissen, 73, Brussel, 2013, p. 77-79, 82, 181-189 en 194-195).

De *verzameling kaarten en plattegronden bewaard in het Rijksarchief Antwerpen* bevat verschillende plannen van de gevangenis van Mechelen (nr. 617, 718).³⁵ De plannen zijn enkel in gedigitaliseerde vorm te raadplegen via de zoekrobot 'zoeken naar archieven' op de website van het Rijksarchief.

Het archiefblok PK Mechelen 0000, dat het archief van het parket bij de rechtbank van eerste aanleg van Mechelen ontsluit (toegangsnummer R128), bevat voor de periode 1834-1871 de dagverslagen van de gevangenis van Mechelen en maandelijkse staten van gevangenen voor de periode 1814-1850.

In het Algemeen Rijksarchief bevat het archiefbestand van het ministerie van Openbare Werken, Burgerlijke Gebouwen, een dossier over de bouw van en de werken aan het

³⁵ De kaart die vermeld staat in de DE WITTE A. (e.a.), *Inventaris van de verzameling kaarten en plattegronden (1685-1969)*, Beveren, 1998 onuitgegeven, inventarisnummer 324 van het voormalige Rijksarchief Beveren (toegangsnummer VZ3) en waarnaar in de inventaris van de overdracht van 1997 nog als promemoriebeschrijving werd verwezen (VELLE K., *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)*, p. 28) is nu geïntegreerd in de verzameling kaarten en plattegronden van het Rijksarchief Antwerpen onder het inventarisnummer 718.

arresthuis van Mechelen in de periode 1871-1894 (toegangsnummer. T39/07, inventarisnr. 14). Eveneens in het Algemeen Rijksarchief zit in het archief van het ministerie van Justitie, Bestuur van de Gevangenen en de Weldadigheidsinstellingen, plannen van celgevangenen I, 1822-1899, een plan van de gevangenis van Mechelen (toegangsnummer T063, inventarisnummer 20). Het archief van het Bestuur van de Gevangenen en van de Weldadigheidsinstellingen bevat documenten uit de jaren 1869-1883 over de verwerving van de gronden en de aanbesteding voor de bouw van de gevangenis: Toegangsnummer T 022 DE BOCK-DOEHAERD R., *Ministère de la Justice. Administration de la bienfaisance et des prisons*, 1988,[s.l.], inventarisnummers 316-317, 348.

C. BIBLIOGRAFIE

KERKHOF P., *Afdeling voor veroordeelden wegens niet-opzettelijke misdrijven in de gevangenis te Mechelen*, in *Bulletin van het Bestuur der Strafinrichtingen*, 1960, p. 83-90.

MAES E., *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf. 200 jaar Belgisch gevangeniswezen*, Antwerpen/Apeldoorn, 2009.

PICRON D., *Inventaire des archives de la Prison de Huy* (Archives de l'Etat à Liège, 137), Brussel, 2015.

Recueil des circulaires, instructions et autres actes émanés du Ministère de la Justice ou relatifs à ce département. Brussel, 1855-1857, 1867-1869, 1873-1875, 1890, 1891.

ROTTHIER I., *De gevangenisgids. Archiefgids betreffende de archieven van de Vlaamse penitentiare inrichtingen* (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. *Miscellanea Archivistica. Studia*, 142), Brussel, 2001.

VAN DEN BORNE S., *Voormalig arresthuis Mechelen. Goswin de Stassartstraat 96/98. Bouwhistorische waardebeoordeling*. Mechelen, Departement Stedelijke Ontwikkeling - Dienst Monumentenzorg, 2006.

VAN DEN KERCKHOVE G., *Een sectie voor niet-opzettelijke misdrijfplegers in de gevangenis te Mechelen*, in *Bulletin van het Bestuur der Strafinrichtingen*, 1959, p. 3-10.

VELLE, K. *Inventaris van het archief van de interneringscentra van Breendonk (1944-1947) en Mechelen (1944-1947) en van de gevangenis van Mechelen (1802-1985)* (Rijkarchief te Beveren, Inventarissen, 23), Brussel, 1998.

WAUTERS A., *De organisatie van de Federale Overheidsdienst Justitie en het Directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen*, Merksplas, Vervolmakingsinstituut voor Penitentiare Kaders, 2007.

WILLEMS B., *Inventaris van het archief van het departement van de Twee Neten en de provincie Antwerpen, reeksen J en K (1615) 1794-1910 (vnl. 1794-1860)* (Rijksarchief te Antwerpen, Inventarissen, 73), Brussel, 2013.

VI. BESCHRIJVINGSBEHEER

Het archief werd geïnventariseerd en zuurvrij verpakt door Bart Willems in de lente van 2017.

INVENTARIS

I. ADMINISTRATIEVE COMMISSIE BIJ DE GEVANGENIS VAN MECHELEN

1.	Kopieboek van uitgaande brieven.
1879-1964.	1 deel
2.	Aanwezigheidsregister.
1908-1978.	1 deel
3.	Notulen van de vergaderingen.
1919-1943.	1 deel

II. GEVANGENIS VAN MECHELEN

A. DIRECTIE

1. ALGEMEEN BEHEER

4.	Register met optekening van de personen die toelating hebben om de gevangenis te bezoeken.
1874-1926.	1 deel
5.	Driejaarlijkse verslagen over de toestand in de gevangenis van Mechelen.
1878-1936.	1 pak
7.	Bijzonder reglement van de gevangenis van Mechelen van 1906, met nota's over de herziening van het reglement.
1906, 1920-1937.	1 omslag
6.	Dagboeken van de bestuurder.
1909-1934.	1 pak
8.	Brief d.d. 22 mei 1928 van gemachtigd bestuurder Dermine waarin aan de bestuurder van de gevangenis van Mechelen wordt gevraagd naar het bestaan van registers en lijsten waarin de gevangenen genoteerd worden die op bevel van de Duitse bezetter opgesloten werden.
1915, 1916, 1918, 1928.	1 omslag
9.	Stukken betreffende de bibliotheek.
1921-1943.	1 omslag
10-49.	Aanwijzers van inkomende stukken.
1928-1966, 1968-2014.	40 delen
10.	15 aug. 1928 - 18 mrt. 1931.	
11.	19 mrt. 1931 - 30 aug. 1933.	
12.	31 aug. 1933 - 22 jan. 1936.	

13. 22 jan. 1936 - 11 feb. 1938.
14. 11 feb. 1938 - 27 feb. 1941.
15. 27 feb. 1941 - 11 juli 1942.
16. 11 juli 1942 - 14 aug. 1943.
17. 14 aug. 1943 - 12 juni 1945.
18. 13 juni 1945 - 18 mrt. 1947.
19. 18 mrt. 1947 - 24 okt. 1950.
20. 24 okt. 1950 - 31 dec. 1952.
21. 1 jan. 1953 - 21 apr. 1955.
22. 21 apr. 1955 - 7 sept. 1957.
23. 17 sept. 1957 - 12 apr. 1960.
24. 13 apr. 1960 - 23 aug. 1963.
25. 24 aug. 1963 - 16 juni 1966.
Hiaat.
26. 10 sept. 1968 - 18 sept. 1970.
27. 18 sept. 1970 - 11 jan. 1972.
28. 11 jan. 1972 - 28 mrt. 1973.
29. 28 mrt. 1973 - 30 aug. 1974.
30. 9 sept. 1974 - 14 jan. 1976.
31. 30 juni 1977 - 20 dec. 1978.
32. 27 aug. 1982 - 18 okt. 1984.
33. 18 okt. 1984 - 9 juni 1987.
34. 9 juni 1987 - 9 sept. 1988.
35. 9 sept. 1988 - 23 mrt. 1989.
36. 5 apr. 1989 - 2 apr. 1991.
37. 3 apr. 1991 - 13 jan. 1995.
38. 2 jan. 1995 - 9 sept. 1998.
39. 9 sept. 1998 - 8 juni 2000.
40. 8 juni 2000 - 12 feb. 2002.
41. 12 feb. 2002 - 10 juli 2003.
42. 11 juli 2003 - 26 nov. 2004.
43. 26 nov. 2004 - 25 apr. 2006.
44. 26 apr. 2006 - 9 aug. 2007.
45. 13 aug. 2007 - 17 nov. 2008.
46. 20 nov. 2008 - 22 apr. 2010.
47. 22 apr. 2010 - 21 okt. 2011.
48. 21 okt. 2011 - 19 mrt. 2013.
49. 19 mrt. 2013 - 11 sept. 2014.

_

Aanwijzers voor uitgaande stukken.
1928-1975, 1981-2008.

20 delen

50. 1 jan. 1928 - 23 juni 1931.
51. 24 juni 1931 - 1 sept. 1934.
52. 2 sept. 1934 - 19 aug. 1936.
53. 21 aug 1936 - 31 dec 1940.
54. 1 jan. 1941 - 31 mei 1944.
55. 31 mei 1944 - 28 nov. 1952.
56. 1 jan. 1953 - 31 dec. 1955.
57. 1 jan. 1956 - 31 okt. 1958.

58. 3 nov. 1958 - 6 aug. 1963.
 59. 6 aug 1963 - 30 aug 1967.
 60. 30 aug. 1967 - 28 mei 1971.
 61. 31 mei 1971 - 13 nov. 1975.
Hiaat.
 62. 7 dec. 1981 - 17 sept. 1984.
 63. 15 sept. 1984 - 22 aug. 1986.
 64. 25 aug. 1986 - 14 okt. 1988.
 65. 14 okt. 1988 - 4 okt. 1991.
 66. 4 okt. 1991 - 21 dec. 1994.
 67. 2 jan. 1995 - 31 dec. 2001.
 393. 2 jan. 2002 - 11 sept. 2003.
 68. 11 sept. 2003 - 17 apr. 2008.
-
69. Bijzonder reglement van de gevangenis van Mechelen.
[1939]. 1 stuk
 70. Inventarissen van de archieven.
[1930-1940]. 1 deel
 71. Stukken betreffende gevangenen die op Duits bevel zijn opgesloten.
1940-1941. 1 omslag
 72. Omzendbrieven van de directeur-generaal L. Mativa en briefwisseling tussen de
bestuurder van de gevangenis van Mechelen en de Centrale Arbeidsdienst van het
ministerie van Justitie over de kosten voor het onderhoud van gevangenen die op
Duits bevel zijn opgesloten.
1940-1943. 1 omslag
 73. Omzendbrieven van het ministerie van Justitie met instructies van het Duitse
militaire bestuur en briefwisseling tussen de bestuurder en het Duitse bestuur.
1940-1944. 1 omslag
 74. Stukken betreffende de ontsnapping van gedetineerden op 24 september 1944 en
25 juli 1957.
1944-1958. 1 omslag
 75. Register van celonderzoek.
1950. 1 deel
 76. Rapport over de evaluatie van de herziening van het systematisch penitentiair
verlof.
1982. 1 omslag
- 2. PERSONEEL**
77. Instructies en onderrichtingen over de uitrusting van de cipiers.
1860, 1920-1940. 1 omslag
 78. Reglement over de toelatingsvoorwaarden en de bevordering in de administratieve
kaders van het bestuur van de gevangenissen.
1936. 1 omslag
 79. Dienstbevelen aan de cipiers.
1 okt. 1940 - 29 apr. 1955. 1 deel

- 80-89. Algemene dienstbevelen (*Registre d'ordre de service*).
1940-1975. 7 delen, 1 omslag
80. 13 okt. 1940 - 18 mei 1945.
--- 1 juni 1945 - 31 dec. 1949.
Aan te vragen als nr. 75 van het archiefblok SI MECH 1997 (toegang M 9).
81. 9 jan. 1950 - 8 juli 1953.
82. 10 juli 1953 - 21 nov. 1958.
83. 11 dec. 1958 - 13 jan. 1964.
84. 14 jan. 1964 - 17 jan. 1968.
85. 24 jan. 1968 - 19 okt. 1970.
86. 21 sept. 1970 - 3 aug. 1975. 1 omslag
87. Stukken betreffende een staking door het personeel.
1955-1957. 1 omslag
88. Dienstnota's.
15 feb. 1955 - 1 juli 1964. 1 deel
- 3. GEBOUWEN**
89. Briefwisseling over het eigendomsrecht van de gevangenis en
infrastructuurwerken.
1874-1960. 1 omslag
Bevat een plattegrond.
90. Bouwplan van het gelijkvloers.
1940. 1 plan
91. Stukken betreffende aanpassingswerken aan cellen.
1948-1958. 1 omslag
92. Stukken betreffende de vernieuwing van de elektrische installaties.
1971-1977. 1 omslag
93. Bouwplannen van de kelderverdieping, het gelijkvloers en de eerste en tweede
verdieping.
1979. 3 plannen
- ***_*** Bouwplannen van de elektrische installaties.
1980, 1984. 24 plannen
94. 1980. 21 plannen
99. 1984. 3 plannen
95. Bouwplannen voor het bouwen van een werkplaats, keuken en ontspanningszaal.
1981. 5 plannen
96. Kopieën van brieven van de Regie der Gebouwen over de bouw van een nieuwe
vleugel.
1982-1985. 1 pak
- 97-98. Verslagen van werfvergaderingen.
1983-1987. 2 pakken
97. 1983-1985.
98. 1986-1987.

122.	Factuurboek van aankopen en uitgaven van de Regie van de Gevangenisarbeid.
1937-1975.	1 deel
123.	Inventaris van door de Staat geleverde meubelen.
1940-1946.	1 deel
124.	Factuurboek van verkopen en overdrachten.
1964-1975.	1 deel

C. STRAFINRICHTING

1. ALGEMEEN

125-126.	Registers van aan gedetineerden opgelegde straffen.
1886-1947.	2 delen
125.	1886-1904.	
126.	1904-1947.	
_	Registers van morele verslaggeving.
1881-1888, 1944-1948.	2 delen
127.	1881-1888.	
157.	1944-1948.	
128.	Processen-verbaal van door gedetineerden gepleegde zelfmoorden.
1910-1959.	1 omslag
129-130.	Registers gehouden voor de inschrijving van bezoekers.
1922-1932.	2 delen
129.	1 mei 1922 - 9 apr. 1925	
130.	9 apr. 1925 - 10 dec. 1932.	
131.	Aanwijzer van in- en uitgeschreven gedetineerden (model nr. 29), mannen.
1924-1928.	1 deel
132.	Aanwijzer van in- en uitgeschreven gedetineerden (model nr. 29), vrouwen.
1924-1930.	1 deel
133-138.	Bevolkingsregisters.
1949-1987.	6 delen
133.	1949-1953.	
134.	1954-1958.	
135.	1959-1963.	
136.	1964-1968.	
137.	1969-1973.	
138.	1974-1976.	
139-156.	Dagboeken van in- en uitgeschreven gedetineerden.
1943-1945, 1951-2016.	18 delen
139.	28 jan. 1943 - 19 feb. 1945.
Hiaat.	
140.	9 jan. 1951 - 11 juni 1954.	
141.	12 juni 1956 - 1 sept. 1956.	
142.	1 sept. 1956 - 29 feb. 1960.	
143.	1 mrt. 1960 - 3 aug. 1963.	

- 144. 4 aug. 1963 - 27 juli 1966.
- 145. 27 juli 1966 - 29 okt. 1968.
- 146. 29 okt. 1968 - 5 apr. 1971.
- 147. 6 apr. 1971 - 1 apr. 1973.
- 148. 9 sept. 1974 - 10 apr. 1980.
- 149. 11 apr. 1980 - 27 juli 1987.
- 150. 25 juli 1987 - 30 dec. 1991.
- 151. 31 dec. 1991 - 7 jan. 1996.
- 152. 8 jan. 1996 - 19 apr. 1999.
- 153. 19 apr. 1999 - 6 juli 2001.
- 154. 8 juli 2001 - 12 juni 2006.
- 155. 13 juni 2006 - 20 juni 2011.
- 156. 1 juli 2011 - 3 mei 2016.

- 158. Register met daarin opgenomen de voorwerpen van de gedetineerden die naar andere instellingen worden overgebracht.
1947-1962. 1 deel

- 159. Stukken betreffende de vrijetijdsbesteding van gedetineerden.
1971-1974. 1 omslag

- 160. Register van in afzondering geplaatste gedetineerden.
1984-2012. 1 deel

- 161-162. Registers van het 'ongestoord bezoek'.
2000-2004, 2009. 2 delen
- 161. 2000-2004.
Hiaat.
- 162. 2009.

- 2. DOSSIERS VAN GEDETINEERDEN**

- 163-164. Steekkaarten van de gevangenen.
ca. 1945 - ca. 1979. 1 steekkaartensysteem
- 163. A - CA.
- 164. CE - DEV.
- 165. DEW - G.
- 166. H - L.
- 167. M - Q.
- 168. R - U.
- 169. V - VAN.
- 170. VAN DE - VAN LIE.
- 171. W - Z.

- 172-179. Steekkaarten van de gevangenen.
ca. 1980 - ca. 2006. 1 steekkaartensysteem
- 172. A - B.
- 173. C - D.
- 174. E - H.
- 175. I - M.
- 176. N - S.
- 177. T - V.

178. VAN DE - VER.

179. W - Z.

180-359. Opsluitingsdossiers.

1898, 1914, 1944, 1950-1995.

180 pakken

Vanaf het jaar 1961 werden conform de archiefselectielijst van het *archief van de buitendiensten van het directoraat-generaal penitentiaire inrichtingen* (2009) enkel de opsluitingsdossiers van de 1ste, de 11de en de 21ste dag van de maand bewaard. De overige opsluitingsdossiers werden vernietigd.

Voor de hiaten in de reeks zie archiefblok SI MECH 1997.

180. apr. - mei 1898.

181. juni - juli 1898.

Hiaat.

182. apr. 1914.

183. mei 1914.

184. juni 1914.

Hiaat.

185. apr. 1944.

186. mei 1944.

187. juni 1944.

Hiaat.

188. okt. 1945.

Hiaat.

189. 1950.

190. jan. 1951.

191. feb. 1951.

192. mrt. 1951.

193. apr. 1951.

194. mei 1951.

195. juni 1951.

196. juli 1951.

197. aug. 1951.

198. sept. 1951.

199. okt. 1951.

200. nov. 1951.

201. dec. 1951.

202. jan. 1952.

203. feb. 1952.

204. mrt. 1952.

205. apr. 1952.

206. mei 1952.

207. juni 1952.

208. juli 1952.

209. aug. 1952.

210. sept. 1952.

211. okt. 1952.

212. nov. 1952.

213. dec. 1952.

214. jan. 1953.

215. feb. 1953.

- 216. mrt. 1953.
- 217. apr. 1953.
- 218. mei 1953.
- 219. juni 1953.
- 220. juli 1953.
- 221. aug. 1953.
- 222. sept. 1953.
- 223. okt. 1953.
- 224. nov. 1953.
- 225. dec. 1953.
- 226. jan. 1954.
- 227. feb. 1954.
- 228. mrt. 1954.
- 229. apr. 1954.
- 230. mei 1954.
- 231. juni 1954.
- 232. juli 1954.
- 233. aug. 1954.
- 234. sept. 1954.
- 235. okt. 1954.
- 236. nov. 1954.
- 237. dec. 1954.
- 238. jan. 1955.
- 239. feb. 1955.
- 240. mrt. 1955.
- 241. apr. 1955.
- 242. mei 1955.
- 243. juni 1955.
- 244. juli 1955.
- 245. aug. 1955.
- 246. sept. 1955.
- 247. okt. 1955.
- 248. nov. 1955.
- 249. dec. 1955.
- 250. jan. 1956.
- 251. feb. 1956.
- 252. mrt. 1956.
- 253. apr. 1956.
- 254. mei 1956.
- 255. juni 1956.
- 256. juli 1956.
- 257. aug. 1956.
- 258. sept. 1956.
- 259. okt. 1956.
- 260. nov. 1956.
- 261. dec. 1956.
- 262. jan. 1957.
- 263. feb. 1957.

264.	mrt. 1957.
265.	apr. 1957.
266.	mei 1957.
267.	juni 1957.
268.	juli 1957.
269.	aug. 1957.
270.	sept. 1957.
271.	okt. 1957.
272.	nov. 1957.
	dec. 1957 ontbreekt.
273.	jan. 1958.
274.	feb. 1958.
275.	mrt. 1958.
276.	apr. 1958.
277.	mei 1958.
278.	juni 1958.
279.	juli 1958.
280.	aug. 1958.
281.	sept. 1958.
282.	okt. 1958.
283.	nov. 1958.
284.	dec. 1958.
285.	jan. 1959.
286.	feb. 1959.
287.	mrt. 1959.
288.	apr. 1959.
289.	mei 1959.
290.	juni 1959.
291.	juli 1959.
292.	aug. 1959.
293.	sept. 1959.
294.	okt. 1959.
295.	nov. 1959.
296.	dec. 1959.
297.	jan. 1960.
298.	feb. 1960.
299.	mrt. 1960.
300.	apr. 1960.
301.	mei 1960.
302.	juni 1960.
303.	juli 1960.
304.	aug. 1960.
305.	sept. 1960.
306.	okt. 1960.
307.	nov. 1960.
308.	dec. 1960.
309.	1961.
310.	1962.

311.	1963.
312.	1964.
313.	1965.
314.	1966.
315.	1967.
316.	1968.
317.	1969.
318.	1970.
319.	1971.
320.	1972.
321.	1973.
322.	1974.
323.	1974.
324.	1975.
325.	jan. - juni 1976.
326.	juli - dec. 1976.
327.	1977.
328.	1978.
329.	1979.
330.	jan. - mei 1980.
331.	juni - dec. 1980.
332.	1981.
333.	1982.
334.	1983.
335.	1984.
336.	jan. - juni 1985.
337.	juli - dec. 1985.
338.	1987.
339.	jan. - juni 1988.
340.	juli - dec. 1988.
341.	jan. - mrt. 1989.
342.	apr. - mei 1989.
343.	juni - dec. 1989.
344.	jan. - juni 1990.
345.	juli - dec. 1990.
346.	1991.
347.	jan. - nov. 1992.
348.	dec. 1992.
349.	dec. 1992.
350.	jan. - juni 1993.
351.	juli - sept. 1993.
352.	okt. - dec. 1993.
353.	jan. - mrt. 1994.
354.	apr. - sept. 1994.
355.	okt. - dec. 1994.
356.	jan. - mrt. 1995.
357.	apr. - juli 1995.
358.	aug. 1995.

359. sept. - dec. 1995.

3. ARRESTHUIS

360. Register van overleden gevangenen.
1845-1911. 1 deel
361. Register van de disciplinair gestrafte gedetineerden.
1861-1869. 1 deel
- 362-363. Rol van het arresthuis.
1958-1973. 2 delen
362. 24 juni 1958 - 10 mrt. 1969.
363. 10 mrt. 1969 - 1 apr. 1973.

4. STRAFHUIS

- 364-379. Rol van het strafhuis.
1950-2014. 16 delen
364. 28 aug. 1950 - 22 apr. 1958.
365. 24 apr. 1958 - 16 mrt. 1964.
366. 17 mrt. 1964 - 17 juli 1968.
367. 17 juli 1968 - 4 sept. 1972.
368. 4 sept. 1972 - 28 mrt. 1973.
369. 1 apr. 1973 - 31 jan. 1979.
370. 31 jan. 1979 - 23 mrt. 1984.
371. 24 mrt. 1984 - 6 juni 1988.
372. 6 juni 1988 - 25 dec. 1991.
373. 25 dec. 1991 - 2 mei 1995.
374. 2 mei 1995 - 31 dec. 1997.
375. 5 jan. 1998 - 10 apr. 2001.
376. 10 apr. 2001 - 18 mrt. 2005.
377. 20 mrt. 2005 - 21 jan. 2009.
378. 23 jan. 2009 - 23 dec. 2012.
379. 24 dec. 2012 - 3 okt. 2014.

5. HUIS VAN BEWARING

- 380-381. Rol van het huis van bewaring.
1954-1973. 2 delen
380. 24 maart 1954 - 30 dec 1955.
381. 1956-1973.

D. PERSONEELSCOLLEGE

- 382-383. Verslagen van de vergaderingen van het personeelscollege.
1947-1975. 1 deel, 1 omslag
382. 25 juni 1947 - 11 feb. 1970. 1 deel
383. 11 mrt. 1970 - 8 okt. 1975. 1 omslag
- 384-385. Processen-verbaal van voorwaardelijke invrijheidstelling.
1961-1999. 2 delen
384. 2 aug. 1961 - 23 aug. 1990.

385. 28 aug. 1990 - 22 feb. 1999.

E. MEDISCHE DIENST

386.	Register met optekening van de geneeskundige voorschriften.
1924-1931.	1 deel
387.	Dagboek van de tandarts.
1953-1982.	1 deel
388-392.	Dagboeken van de geneesheer.
1969-1976, 1992-1997.	5 delen
388.	5 mei 1969 - 11 nov. 1976.
Hiaat.	
389.	20 okt. 1992 - 10 aug. 1994.	
390.	16 aug. 1994 - 14 mrt. 1996.	
391.	15 mrt. 1996 - 13 sept. 1996.	
392.	16 sept. 1996 - 26 juli 1997.	

ISBN 978-94-9274-893-5

